

Sygn. akt II CSK 55/14

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa P. spółki jawnej [...] w Z.
przeciwko [...] O. Spółce Akcyjnej z siedzibą w P.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 lipca 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 12 lipca 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Powódka „P.” spółka jawna [...] z siedzibą w Z. wniosła o zasądzenie od pozwanego [...] O. Spółki Akcyjnej z siedzibą w P. kwoty 188.780,77 zł z ustawowymi odsetkami od 21 grudnia 2011 r. W uzasadnieniu wskazano, że w 2008 r. strony zawarły umowę franczyzy, na mocy której pozwany zobowiązany był do sprzedaży powódce paliw. W załączniku do umowy określono cenę paliwa, w tym należne podatki. W styczniu 2009 r. pozwany zwiększył cenę towaru, uzasadniając to koniecznością stosowania biokomponentów, z czym powódka się nie zgodziła, bowiem już w chwili podpisywania umowy pozwany miał wiedzę o konieczności stosowania biokomponentów, wynikającej z przepisów prawa, zaś art. IV § 5 ust. 2 załącznika nr 3 do umowy przewidywał prawo jednostronnego podniesienia ceny jedynie wówczas, gdyby po podpisaniu umowy wprowadzone zostały nieznane wcześniej obowiązki fiskalne, które powinny zostać uwzględnione przy kalkulowaniu ceny.

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 r. uwzględnił powództwo, a Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 12 lipca 2013 r. oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu pierwszej instancji. Obydwa Sądy uznały, że wykładnia umowy prowadzi do wniosku, iż postanowienie art. IV § 5 ust. 2 załącznika nr 3 do tej umowy upoważniało pozwanego do zmiany ceny mocą jednostronnego oświadczenia tylko w razie wprowadzenia do systemu prawnego nowych przepisów, których działanie rzutowałoby na ceny paliwa produkowanego przez pozwanego, natomiast do jednostronnej ingerencji w wysokość uzgodnionej ceny nie uprawniała pozwanego zmiana interpretacji przepisów ustanowionych przed zawarciem umowy przez strony. W konsekwencji kwota podwyżki ceny, którą powódka przekazała pozwanemu uznana została przez oba sądy za świadczenie spełnione nienależnie na rzecz powoda, podlegające zwrotowi na podstawie art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł pozwany, wyrok ten zaskarżając w całości. W skardze opartej na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. zarzucił naruszenie następujących przepisów: art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c., art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 86 ust. 1 ustawy

o podatku od towarów i usług, art. 411 pkt 1 k.c., art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na występowanie przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m. in.: postanowienie SN z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna nawiązywać do przesłanek „przedsądu”, a ponadto stanowić odrębną, pogłębioną argumentację prawną wskazującą na zaistnienie powołanych okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob.: postanowienie SN z dnia 9 maja 2008 r., sygn. akt II PK 3/08, nie publ.; postanowienie SN z dnia 19 października 2006 r., sygn. akt IV CSK 246/06, nie publ.; postanowienie SN z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. akt II UK

37/08, nie publ.; postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2001 r., sygn. akt IV CZ 200/01, nie publ.).

Skarżący sformułował następujące zagadnienia prawne:

- 1) „czy w przypadku, gdy strony łączy stosunek zobowiązaniowy, a powód wywodzi swoje roszczenie z tego stosunku, może on konstruować roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (nienależnego świadczenia), jeśli umowa łącząca strony, w tym postanowienie umowne, które legło u podstawy sporu, jest ważna”
- 2) „czy w przypadku nienależnego świadczenia, sam fakt jego spełnienia stanowi przesłankę zubożenia, a w konsekwencji, czy *solvens* może skutecznie dochodzić zwrotu nienależnego świadczenia bez wykazywania zubożenia w znaczeniu poniesienia faktycznego ekonomicznego ciężaru nienależnego świadczenia”.

Zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wywody nie przekonują jednak o istnieniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W orzecznictwie i doktrynie nie budzi wątpliwości, że przysporzenie tkwiące u podstaw świadczenia nienależnego może być efektem zarówno ważnej, jak i nieważnej czynności rozporządzającej. Ten element stanu faktycznego, eksponowany w uzasadnieniu wniosku, nie jest zatem decydujący. Ponadto, nawet ważna czynność prawna nie zawsze stanowi wystarczającą podstawę (*causae*) świadczenia, gdyż skuteczność przysporzenia zależy od istnienia (ważności) *causae*. Należy także zauważyć, że sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie kondykcyjne. W takim przypadku nie zachodzi potrzeba badania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczenie zostało spełnione (*accipiens*), jak również, czy majątek spełniającego świadczenie (*solvens*) uległ zmniejszeniu. Uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie świadczenia przesłankę zubożenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r., I CSK 66/11, nie publ. i z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11 nie publ.). *Condictio indebiti* zachodzi także wtedy, kiedy dłużnik świadczy

wierzycielowi więcej niż powinien (por. wyroki Sadu Najwyższego z dnia 27 lutego 2004 r., V CK 293/03, OSNC 2005/3/51 i z dnia 24 listopada 2011 r., I CSK 69/11, nie publ.).

Z kolei powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej jako przesłankę wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżący powinien wykazać, że w sprawie doszło do oczywistego, tj. kwalifikowanego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadł w Sądzie drugiej instancji wyrok oczywiście wadliwy. Sam zarzut naruszenia, nawet oczywistego, określonych przepisów prawa nie jest wystarczający, gdyż nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Mimo bowiem nawet oczywistego naruszenia prawa, wyrok może być prawidłowy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, nie publ.). Skarżący nie wykazał, że Sąd drugiej instancji dopuścił się oczywistego naruszenia prawa w powyższym rozumieniu oraz że zaskarżony wyrok jest oczywiście wadliwy.

Okoliczności sprawy nie wskazują także na występowanie innych przesłanek przemawiających za potrzeba merytorycznego rozpoznania skargi.

Z przytoczonych względów należało odmówić jej przyjęcia do rozpatrzenia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

[aw]